

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

# ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

*Виходить двічі на рік  
Заснований у 1998 році*

**Випуск 75-76**

Полтава  
2020

**Засновник і видавець:**

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

**Founder and publisher:**

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Друкуються за ухвалою вченої ради Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка (протокол № 4 від 29 жовтня 2020 р.).

Printed under the decision of the Scientific Council of the Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko (protocol № 4 from October 29, 2020).

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ**

**Головний редактор**

**Хоменко П. В.** – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету фізичного виховання Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Заступник головного редактора**

**Гніздлова О. А.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Тсиріготіс Костянтинос** – доктор habilitований, професор звичайний, соціальний педагог, завідувач лабораторії клінічної психології і психотерапії факультету психології Університету імені Яна Кохановського в Кельцах, Польща.

**Даниско О. В.** – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Дяуба Т. М.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та практичної психології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Дяченко-Богун М. М.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Ільченко О. Ю.** – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Кононец Н. В.** – доктор педагогічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ВНЗ Укоопспільки «Полтавський університет економіки і торгівлі», Україна.

**Онпко В. В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ботаніки, екології та методики навчання біології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Рибалко Л. М.** – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри фізичної культури та спорту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

**Семеновська Л. А.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Степаненко М. І.** – доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Сулаєва Н. В.** – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри музики, декан психолого-педагогічного факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Фазан В. В.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Цебрій І. В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методики викладання історії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Цина А. Ю.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії й методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Шиян Н. І.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хімії та методики викладання хімії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**Яланська С. П.** – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної, вікової та практичної психології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, Україна.

**РЕЦЕНЗЕНТИ**

**Григорій Луценко**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Глухів.

**Мирослава Вовк**, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник. Головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти імені І. Я. Язюна Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ.

**Віктор Стрельников**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук Полтавського університету економіки і торгівлі, Полтава. Збірник наукових праць «Педагогічні науки» зареєстровано в міжнародних каталогах періодичних видань та баз даних: Google Scholar (Гуґл Академія), Ulrichsweb Global Serials Directory, Index Copernicus.

Узбірникові представлено результати досліджень науковців із актуальних проблем вищої загальноосвітньої школи у методологічно-теоретичному, методичному, історико-ретроспективному та практико-орієнтованому аспектах. Акцентовано увагу на шляхах і перспективах розвитку освітньо-виховної системи України в контексті імплементації Закону «Про вищу освіту».

*Збірник наукових праць внесено до переліку фахових видань у галузі «Педагогічні науки»*

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 747 від 13.07.2015 р.)

**EDITORIAL BOARD**

**Editor-in-chief**

**Homenko P. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Physical Education of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

**Second-in-command editor**

**Gnizdlova O.A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Preschool Education Department of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Tsirigotis Kostjantinos** – doctor habilitated, professor ordinary, social pedagogue, head of the Laboratory of Clinical Psychology and Psychotherapy, Faculty of Psychology, Jan Kochanowski University in Kielce, Poland.

**Danisko O. V.** – Candidate of Pedagogical Sciences, Lecturer in the Department of Theory and Methods of Physical Education, Adaptive and Mass Physical Education of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Dzjuba T.M.** – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of General, Age and Practical Psychology of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Dyachenko-Bohun M. M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Botany, Ecology and Teaching Methods in Biology of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Ilchenko O. Y.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of General Pedagogy and Andragogics of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Kononets N. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics, Business Economics and Information Systems of Poltava University of Economics and Trade, Ukraine.

**Onipko V. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Botany, Ecology and Teaching Methods of Biology of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Rybalko L. M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Head of the Department of Physical Education and Sports at Yuri Kondratyuk National University of Poltava.

**Semenovskaya L. A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of General Pedagogy and Andragogy of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Stepanenko M. I.** – Doctor of Philological Sciences, Professor, Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Rector of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Sulaeva N. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Music, Dean of the Faculty of Psychology and Pedagogy of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Fazan V. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of General Pedagogy and Andragogy of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Tsebriy I. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of World History and Methods of History Teaching of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Tsina A. Y.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Technological Education of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Shyan N. I.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Chemistry and Methods of Teaching Chemistry of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

**Yalanskaya S. P.** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of General, Age and Practical Psychology of the Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine.

The collection contains the results of the investigations of the urgent problems of higher and secondary schools in the methodological and theoretical, methodological, historical retrospective and practice-targeted aspects. The attention is focused on the ways and prospects of the educational system of Ukraine in the context of implementation of the Law «About Higher Education».

*The collection of Pedagogical Works is included in the order of special publication in field sphere of «Pedagogical science»*

(By order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, № 747 from 13.07.2015)

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 23454-1 3294 ІП. від 02 липня 2018 року.

The Certificate of the state registration КВ № 23454-13294 PR. dd. July 1, 2018.

Сторінка видання в Інтернеті / <https://sites.google.com/view/pnpupednauki>

© Колектив авторів, 2020

© Collective of authors, 2020

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020

© Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, 2020

## ЗМІСТ

### ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

<b>ОЛЕНА ГНІЗДЛОВА, ЮЛІЯ ЛУКАШОВА</b> ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У ПРОЦЕСІ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ .....	3
<b>АЛЛА ХОМЕНКО</b> СВІТОГЛЯДНІ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ВИХОВАННЯ	8
<b>ОЛЕКСАНДР ТЕРЕЩУК, ВАСИЛЬ ФАЗАН</b> ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ВИХОВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ .....	15
<b>ОЛЕКСАНДР СВЕРТНЄВ</b> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТРЕНЕРІВ З ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ .....	21
<b>ОКСАНА БЯЛИК</b> ПОЗАШКІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ .....	26
<b>МАРИНА КИРИЛЮК</b> РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ .....	33
<b>АННА САВИЦЬКА, ЛЕСЯ МОРОЗ</b> АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ У РОБОТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ СОЦІАЛЬНО ВИКЛЮЧЕНОЮ МОЛОДДЮ .....	39
<b>ЕДУАРД БОРОДАЙ</b> ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНІ ВИДИ СПОРТУ ЯК ЕФЕКТИВНІ ЗАСОБИ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ НАВИЧОК СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ДОПРИЗОВНОЇ ПІДГОТОВКИ .....	44

### АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<b>ЗАЙЦЕВА ЮЛІЯ, ТАРАНЕНКО ІРИНА, КОРНОСЕНКО ОКСАНА</b> ІНТЕГРАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ .....	50
<b>ANNA FASTIVETS, OLENA KOLESNYK</b> THEORETICAL CONCEPTS OF METHODOLOGICAL SYSTEM OF EDUCATION OF PHYSICAL THERAPISTS TO BE	56
<b>ДМИТРО БІЛАЙ</b> ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ .....	61
<b>НАТАЛІЯ ПУСЕПЛІНА</b> ПЕДАГОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ .....	67
<b>ТЕРМОСА ІРИНА</b> АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ .....	71
<b>ОЛЕНА МОМОТ</b> НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'Я ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	78
<b>ДОВЖУК ВІКТОРІЯ</b> ІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ ТА УКРАЇНИ .....	85

УДК:378:615:658.8

DOI <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2020.75-76.226384>

**ДОВЖУК ВІКТОРІЯ**

ORCID ID 0000-0002-3491-018X

Place of study: KYEV, O.O. Bogomolec National Medical University

Country: Ukraine

Email: dovica@ukr.net

## **ІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ ТА УКРАЇНИ**

*У науковій статті на основі здійсненого теоретичного аналізу євроінтеграційних процесів в університетах країн Євросоюзу визначено інтеграційні аспекти та їх вплив на систему професійної підготовки магістрів фармації.*

*Визначено, що якісна професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичної галузі, впровадження європейського досвіду в умовах євроінтеграції ЗВО України забезпечує їх адаптацію до реалізації на ринку праці, що є необхідною умовою успішної професійної діяльності.*

*Встановлено, що впливовим для євроінтеграційних процесів є утворення Європейської асоціації університетів (EUA) та започатковане партнерське освітньо-наукове співробітництво та обмін досвідом ефективної організації освітніх процесів.*

*Здійснено експериментальне впровадження розробленого науково-методичного забезпечення – портфолію науково-методичних комплексів відповідно до інтегрованих навчальних програм фахових дисциплін магістерської підготовки на основі моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у процес формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в умовах євроінтеграційних процесів в медичних і класичних університетах України.*

*Комплексна діагностика рівня професійної компетентності студентів, готовності до реалізації фахових компетенцій на завершення формувального експерименту здійснена за результатами тестового контролю, кваліметричними анкетами, а також за результатами оцінювання якості виконання індивідуальних кейс-завдань як показник якісних професійних ознак в експериментальних групах студентів майбутніх магістрів фармації аудиторної і дистанційної форм навчання.*

*За результатами експериментального дослідження встановлено позитивну динаміку навчальних досягнень студентів у ЗВО і підтверджено ефективність впровадження моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні в умовах євроінтеграції.*

**Ключові слова:** вища фармацевтична освіта; євроінтеграційні процеси; професійна підготовка; професійна компетентність; магістри фармації; портфоліо навчально-методичних комплексів

**Постановка проблеми в загальному вигляді.** Якісна професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичної галузі, впровадження європейського досвіду в умовах євроінтеграції ЗВО України забезпечує їх адаптацію до реалізації на ринку праці, що є необхідною умовою успішної професійної діяльності. Соціальна зумовленість цієї проблеми підтверджена потребою сучасного українського суспільства щодо якісного лікарського забезпечення населення та якісного сучасного фармацевтичного виробництва вітчизняних ефективних і безпечних лікарських засобів і належного якісного лікарського забезпечення. В умовах євроінтеграції вирішення цієї проблеми потребує наукового обґрунтування впровадження передового європейського досвіду, застосування теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах країн Євросоюзу у системі підготовки фармацевтичних кадрів у закладах вищої освіти України в умовах євроінтеграції.

**Аналіз основних досліджень і публікацій.** Проблемі вдосконалення системи вищої освіти та професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти в умовах євроінтеграції присвячено наукові праці вітчизняних вчених Н. Авшенюк, В. Андрущенко, С. Гончаренка, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, О. Савченко та ін.; удосконалення процесу формування професійної компетентності, менеджменту підготовки фахівців у медичних і фармацевтичних закладах вищої освіти – Г. Воскобойнікової, Б. Громовика, Л. Кайдалової, А. Котвіцької, Я. Цехмістера, В. Черниха, О. Яковлевої та ін. Однак, проблема дослідження теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі в університетах країн Євросоюзу, їх впровадження в систему вищої фармацевтичної освіти в умовах євроінтеграції України залишається недостатньо дослідженою і невирішеною.

**Мета статті.** Визначення інтеграційних аспектів професійної підготовки магістрів фармації в університетській освіті країн Євросоюзу та експериментальне впровадження у процес формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в університетській освіті України.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз філософських, медичних, фармацевтичних та психолого-педагогічних літературних джерел з проблем професійної підготовки магістрів фармації; педагогічного досвіду університетів країн Євросоюзу та інтеграції в умовах закладах вищої освіти України; аналіз наукових публікацій світового рівня розвитку менеджменту вищої фармацевтичної освіти; вивчення та аналіз навчально-методичної документації науково-педагогічного досвіду спеціальних кафедр, навчальних планів та науково-методичного забезпечення; емпіричні – педагогічне спостереження;

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У сучасному світі фармацевтична галузь надзвичайно динамічно розвивається з використанням інновацій науки і техніки, а магістр фармації – фахівець, викладач і дослідник галузі, орієнтований на соціальні запити і потреби суспільства щодо якісного лікарського забезпечення.

В системі формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації у закладах вищої освіти набуті знання розвитку фармацевтичної галузі і фармацевтичної освіти у сучасному світі сприяють процесу набуття професійних якісних ознак, а саме здатності реалізувати у професійній діяльності фахові компетенції відповідно для формування програмної компетентності (К31), що визначається загальними результатами навчання: проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини (ГОСВО, спеціальність 226 «Фармація»).

Концептуальним підґрунтям здійсненого дослідження є поєднання теоретичного, методичного і технологічного концептів. Теоретичний концепт визначає теоретичні основи вдосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі. Теоретичний концепт включає теоретичне обґрунтування, філософські, універсально-системні, психолого-педагогічні, медико-фармацевтичні категорії і поняття, що забезпечують удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі в університетах країн Євросоюзу та їх впровадження у закладах вищої освіти України.

Методологічний концепт визначає інтегроване поєднання та комплексне застосування загальнонаукових та конкретно-наукових методологічних підходів і принципів до вирішення проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі в університетах країн Євросоюзу, обґрунтовані організаційно-педагогічні умови та модель впровадження у закладах вищої освіти України для підвищення конкурентоспроможності випускників на сучасному європейському ринку праці.

Технологічний концепт включає інноваційні освітні і галузеві технології для підвищення якості підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі у закладах вищої освіти України на основі передового досвіду університетів країн Євросоюзу.

Здійснено теоретичний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі в університетах країн Центральної та Східної Європи, системний аналіз педагогічного досвіду організації професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі в університетах країн Євросоюзу (Краківська Академія імені Анжея Фрича Можевського, Ягелонський університет, Познанський медичний університет імені Кароля Марцінковського, Польща; Віден-

ський університет, Австрія; Гентський університет, Бельгія; Сорбонна, Париж, Університет Париж-Декарт, Університет Монпельє, Університет Париж-Південь XI, Університети Тулузи (1: Капітолії; 2: Ле Мірай; 3: Поля Сабатьє), Франція; Берлінський університет імені Олександра та Вільгельма Гумбольдтів, Вільний університет Берліна, Боннський університет, Кельнський університет, Німеччина; Празький університет, Чехія; Болонський університет, Римський університет ла Сапієнца, Флорентійський університет, Італія; Барселонський університет, Мадридський університет, Університет Саламанки Іспанія; Лісабонський університет, Португалія; Кембриджський університет, Оксфордський університет, Великобританія; Копенгагенський університет, Данія, Базельський університет, Швейцарія, які здійснюють професійну підготовку магістрів фармацевтичної галузі та досвіду партнерського співробітництва Міжнародного альянсу дослідницьких університетів (International Alliance of Research Universities, IARU) узагальнення євроінтеграційних аспектів та їх впливу на організацію професійної підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі в університетах країн Євросоюзу, порівняльний аналіз професіогам підготовки майбутніх магістрів фармації.

Впливовим для євроінтеграційних процесів є утворення Європейської асоціації університетів (EUA) та започатковане партнерське освітньо-наукове співробітництво та обмін досвідом ефективної організації освітніх процесів.

Проводячи дослідження та розробку проектів, експерти Європейської асоціації університетів (EUA) аналізують актуальні проблеми, що стоять перед університетами, а також передовий досвід на користь усіх суб'єктів освітніх перетворень. Фокус-групи, тематичні мережі, анкети для установ, а також відвідування ю основними інструментами, що використовуються Асоціацією для постійного забезпечення зворотного зв'язку з учасниками процесу змін. EUA виконує дослідження з широкого кола питань, які мають важливе значення для її членів, таких як якість освіти, фінансування вищих навчальних закладів, погоджений розвиток академічних та наукових ступенів, докторських програм, підготовка молодих дослідників, поширення знань і досвіду управління університетами. Асоціація є також основою для інформаційної роботи з політичними суб'єктами для розвитку освітніх послуг держав-членів EUA. Незалежні агенції із забезпечення якості вищої освіти мали бути більше рекомендованими в європейських мережах. Звіт щодо існуючих структур показав надзвичайну складність і різноманітність навчальних програм відповідно рівнів підготовки в системі університетської освіти у європейських країнах (*The European Higher Education Area, 2018; Voskoboynicova et al., 2017*).

Сорбонська Декларація рекомендувала, щоб дослідження були організовані на рівні студентів та випускників університетів, але не забезпечила індикація їх тривалості. Дискусії були сфокусовані на вже існуючій європейській «моделі» з 3-ма основними рівнями кваліфікації, що вимагають 3, 5 або 8 років навчання. Експериментальні дослідження надають EUA можливість відігравати ключову роль у поширенні інформації щодо поточних реформ в університетах Європи та за її межами (*The Sorbonne in the 20th century, 2020*).

Необхідно зазначити, що реалізація Проекту «Тенденції I» (*Trends in Learning Structures in Higher Education*) від 1999 охоплює три основні напрями: а) збір даних; б) порівняльний аналіз; в) перевірка достовірності результатів і перегляду звіту й уперше висвітлив складність та різноманітність існуючих структур академічних ступенів та навчальних програм у системах професійної підготовки в університетах європейських країн. Згідно із Сорбонською декларацією було схвалено розподіл на університетський і після університетський цикли, але не було обговорено тривалість цих циклів. Проте було визначено шляхи стимулювання бажаної конвергенції та прозорості в європейській рамці кваліфікацій: 1) прийняття Європейської кредитно-трансферної системи (далі – ЕКТС), що збільшило гнучкість національних / інституційних систем та полегшило мобільність як у межах Європейського Союзу і європейського простору вищої освіти (далі – ЄПВО), так і поза його межами; 2) прийняття спільної, але гнучкої основи відповідностей кваліфікацій. Негнучка уніфікована модель була визнана небажаною та нездійсненою; 3) розширення європейського простору забезпечення якості, оцінки й акредитації (сумісні системи забезпечення якості, незалежна оцінка, скоординовані підходи до стандартів якості для транснаціональної освіти); 4) надання допомоги європейським університетам у реалізації нових можливостей (Білокопитов, 2017; *The European Higher Education Area, 2018*).

Відмічено тенденцію збільшення кількості країн, що вводять до агенції із забезпечення якості (державні чи незалежні, що охоплюють весь спектр вищої освіти, або тільки його частину). Також відмічено зміщення акцентів від програм, навчання в бік якості «виходів» (знання і компетенції, навчання). Важливе значення має стимулювання різноманіття можливостей для навчання з точки зору цілей, профілю, змісту й методів. Встановлено необхідність конвергенції в стандартах і процедурах забезпечення якості, а також для обміну інформацією та даними щодо аспектів якості в системі університетської освіти Європи. Призначення експертів з інших європейських країн у комісії національних агенцій із забезпечення якості, як і рецензування груп, які відвідують університети, зближення в бік інтегрованої моделі Незалежно від наявності традиційних або нових ступенів, ступінь бакалавра здобувають від 3 до 4 років, і багато європейських країн, що не мали ступеня бакалавра, мали здобувати перші ступені за 4 роки. Однак існувала висока ймовірність подібності щодо тривалості 5 років для здобуття освіти і досліджень на рівні магістра; але не існувало стандартного 8-річного терміну для ступеня доктора. У той час, як у Великій Британії, США і більшості країн світу – за винятком континентальної Європи – застосовували дворівневі системи (магістрант-аспірант), тривалість досліджень і структури ступенів значно розрізнялась між цими країнами, а тривалість виражалась в академічних кредитах, а не в роках. Було виокремлено кілька важливих тенденцій, що впливали на структуру здобуття ступенів/кваліфікацій у Європі. Акцентується увага на сильний і зростаючий урядовий вплив щодо тривалості досліджень. Недавні реформи в Німеччині та Австрії запровадили нові навчальні програми бакалавр/магістр на добровільній основі поряд із традиційними дипломами, в той час як в Італії та Франції існуючі програми переоформлено в першому циклі та аспірантурі (Білокопитов, 2017).

За результатами здійсненого аналізу встановлено, що у процесі регулярного перегляду та оновлення програм беруть участь всі зацікавлені особи (стейкхолдери) у межах закладу, включаючи студентів і персонал, а також таких зовнішніх стейкхолдерів, як працедавці та зовнішні партнери закладу, роботодавців та інших стейкхолдерів. Характеристики оновленої програми публікують на університетських сайтах. Процедура оцінки, моніторингу та перегляду освітніх програм визначається навчальним закладом самостійно, відповідно до його потреб (Ачкасова, 2017).

Зокрема, ЕУА прагне надавати підтримку своїм членам у розумінні й реагуванні на важливі події все більш складного та конкурентного глобального середовища. З 1999 року Європейська асоціація університетів надає звіти проекту «Тенденцій Європейської освіти» (Trends in European Higher Education). Цей проект супроводжує Болонський процес з моменту його заснування й допомагає в реалізації напрямів та особливостей розвитку європейської вищої освіти, що стрімко змінюються (Білокопитов, 2017; *The European Higher Education Area*, 2018; *The Sorbonne in the 20th century*, 2020).

Гуманізація і комунікативна спрямованість процесу вищої медичної й фармацевтичної освіти в межах реалізації положень Болонської декларації і Закону України «Про вищу освіту» зумовлюють використання інтерактивних методів і технологій під час навчання дисциплінам природничо-наукової підготовки (ДПНП) у профільних ВНЗ, що забезпечує розвиток у майбутніх фахівців здатності думати, самостійність і незалежність мислення, а також постійну цікавість до того, що відбуваються в сучасному соціумі. Це сприяє формуванню у майбутніх лікарів і провізорів – універсальних особистостей, які: легко орієнтуються в потоках інформації, що швидко змінюються; володіють сучасними інформаційними технологіями; ухвалюють рішення й відповідають за них; адаптуються до будь-яких умов у сучасному соціумі; спостерігають, узагальнюють, роблять висновки, тобто формують цілісну картину світу (Добровольська, 2017).

В системі вищої фармацевтичної освіти значний вплив на модернізацію змісту освітніх програм професійної підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи зумовлює сучасна Концепція впровадження належних фармацевтичних практик (GXP), як єдиний елемент системи забезпечення якості ЛЗ від стадії розробки до роздрібною реалізації та використання ЛЗ. Комплекс належних фармацевтичних практик (стандартів фармацевтичної діяльності) – сукупність правил з організації виробництва, зберігання й контролю якості лікарських препаратів (ЛП), їх оптової та роздрібною реалізації, а також з планування, виконання, контролю, оцінки і документування лабораторних досліджень і клінічних випробувань; інженерно-технічного забезпечення виробництва, добросовісного подання інформації про ЛП та створення адекватної потребам суспільства в системі професійної підготовки у вищій фармацевтичній освіті, виробничого навчання персоналу та фармацевтичної освіти.

До цієї групи стандартів фармацевтичного управління відносять: належну лабораторну практику (GLP), належну клінічну практику (GCP), належну виробничу практику (GMP), належну практику дистрибуції (GDP), належну фармацевтичну (аптечну) практику (GPP), належну практику зберігання (GSP), належну інженерну практику (GEP), належну публікаційну практику (GPP) і належну практику фармацевтичної освіти (GPEP). В Україні Належні практики запроваджуються на рівні стандартів Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ України). Для їх розробки як основа використовуються міжнародна практика, а саме: директиви ЄС і ВООЗ.

Модернізований зміст освітніх програм професійної підготовки магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи упроваджено у розробку потфоліо науково-методичних комплексів (НМК) відповідно до інтегрованих навчальних програм фахових дисциплін магістерської підготовки на основі моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні (НМК).

Дизайн експериментального дослідження ґрунтується на застосування розробленого науково-методичного забезпечення – потфоліо науково-методичних комплексів відповідно до інтегрованих навчальних програм фахових дисциплін магістерської підготовки на основі моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні здійснено в умовах євроінтеграційних процесів в медичних і класичних університетах України.

Організація педагогічного експерименту спрямована на забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у ЗВО – це система цінностей і норм, цілей і завдань, принципів діяльності у сфері якості вищої освіти та сукупність засобів (інструментів) та методів її реалізації, сформульовані в офіційних документах закладу вищої освіти, які відображають стратегію та інституційне бачення розвитку. Політика і процедури забезпечення якості підтримують культуру якості закладу вищої освіти, в якій стейкхолдери беруть на себе відповідальність за якість на всіх рівнях функціонування ЗВО.

Комплексна діагностика рівня професійної компетентності студентів, готовності до реалізації фахових компетенцій на завершення формульованого експерименту здійснена за результатами тестового контролю, кваліметричними анкетами, а також за результатами оцінювання якості виконання індивідуальних кейс-завдань як показник якісних професійних ознак в експериментальних групах студентів майбутніх магістрів фармації аудиторної і дистанційної форм навчання.

За результатами педагогічного експерименту встановлено позитивну динаміку навчальних досягнень студентів у ЗВО і підтверджено ефективність впровадження моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні в умовах євроінтеграції (рис.1.).

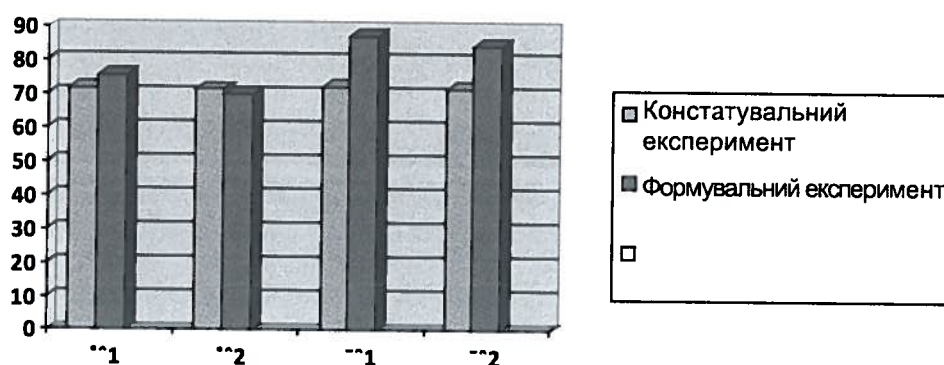


Рис. 1. Результати експериментального дослідження ефективності впровадження моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні в умовах євроінтеграції (2018-2019 рр.)

KГ1, KГ2 – контрольні групи студентів;

EГ1, EГ2 – експериментальні групи студентів;



### Висновки і перспективи подальших розвідок.

На основі здійсненого теоретичного аналізу євроінтеграційних процесів в університетах країн Євросоюзу визначено інтеграційні аспекти та їх вплив на систему професійної підготовки магістрів фармації.

Здійснено експериментальне впровадження розробленого науково-методичного забезпечення – потфолію науково-методичних комплексів відповідно до інтегрованих навчальних програм фахових дисциплін магістерської підготовки на основі моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи у процес формування професійної компетентності майбутніх магістрів фармації в умовах євроінтеграційних процесів в медичних і класичних університетах України.

За результатами експериментального дослідження встановлено позитивну динаміку навчальних досягнень студентів у ЗВО і підтверджено ефективність впровадження моделі інтегрованого освітнього процесу підготовки майбутніх магістрів фармації в університетах Центральної та Східної Європи і в Україні в умовах євроінтеграції.

Перспективами подальших розвідок є обробка даних моніторингу ефективності впровадження моделі професійної підготовки майбутніх магістрів фармацевтичної галузі в університетах країн Центральної та Східної Європи в умовах ЗВО України, здійснення моніторингу ефективності впровадження.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Авшенюк Н. М. Європейські підходи до формування архітектури ступенів вищої освіти в умовах Болонського процесу. *Педагогічна освіта і освіта дорослих : європейський вимір* : зб. наук. пр. / за ред.: І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Київ ; Хмельницький, 2008. С. 252–260.
- Авшенюк Н. М. Болонський процес як регіональний вимір інтернаціоналізації вищої освіти в Європі. *Педагогічна теорія і практика* : зб. наук. пр. / С. М. Мартиненко. Київ, 2011. Вип. 2. С. 3–14.
- Авшенюк Н. М. Транснаціональна взаємодія університетів в умовах євроатлантичної інтеграції. *Теорія і практика управління соціальними системами : філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2010. № 1. С. 76–81.
- Ачкасова С. Якість, моніторинг та періодичність перегляду освітніх програм у вищому навчальному закладі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. Вип. 5 (69). С. 194–205.
- Білокопитов В. Проект «Тенденції європейської вищої освіти» як джерело інформації та поширення практичного досвіду на європейському освітньому просторі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. Вип. 5 (69). С. 3–14.
- Добровольська А. Посібник як засіб організації й реалізації інтерактивного навчання майбутніх лікарів і провізорів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. Вип. 5 (69). С. 251–271.
- Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. № 25. С. 13–18.
- Implementation of relevant pharmaceutical practices in the master training in university education of the European Union and Ukraine to improve professional adaptation of future protectors / H. Voskoboinikova et al. *Modern Science – Moderní věda*. 2017. № 3. С. 77–82.
- The European Higher Education Area (EHEA) – Bologna Agreement of Harmonisation of European University Degree Courses. URL: <http://www.ehea.info/>
- The Sorbonne in the 20-th century. URL: <https://www.sorbonne.fr/en/the-sorbonne/history-of-the-sorbonne/la-sorbonne-au-xxe-siecle-de-lancienne-universite-de-paris-aux-13-universites-parisiennes/>

### REFERENCES

- Achkasova, S. (2017). Yakist, monitorynh ta periodychnist perehliadu osvitnikh prohran u vyshchomu navchalnomu zakladi [Quality, monitoring and frequency of review of educational programs in higher education]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5(69), 194-205 [in Ukrainian].
- Avsheniuk, N. M. (2008). Yevropeiski pidkhody do formuvannia arkhitektury stupeniv vyshchoi osvity v umovakh Bolonskoho protsesu [European approaches to the formation of the architecture of higher education in the Bologna process]. In I. A. Ziazun, & N. H. Nychkalo (Eds), *Pedahohichna osvita i osvita doroslykh : yevropeyskyi vymir [Pedagogical education and adult education: the European dimension]* (pp. 252-262). Kyiv; Khmelnytskyi [in Ukrainian].
- Avsheniuk, N. M. (2010). Transnatsionalna vzaiemodiia universytetiv v umovakh yevroatlantychnoi intehratsii [Transnational interaction of universities in the context of Euro-Atlantic integration]. *Theory and practice of social systems management*, 1, 76-81 [in Ukrainian].

- Avsheniuk, N. M. (2011). Bolonskyi protses yak rehionalnyi vymir internatsionalizatsii vyshchoi osvity v Yevropi [Bologna process as a regional dimension of internationalization of higher education in Europe]. In S. M. Martynenko (Ed.), *Pedahohichna teoriia i praktyka [Pedagogical theory and practice]* (Vol. 2, pp. 3-14). Kyiv [in Ukrainian].
- Bilokopytov, V. (2017). Proekt «Tendentsii yevropeiskoi vyshchoi osvity» yak dzherelo informatsii ta poshyrennia praktychnoho dosvidu na yevropeiskomu osvitnomu prostori [Project «Trends in European higher education» as a source of information and dissemination of practical experience in the European educational space]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5(69), 3-14 [in Ukrainian].
- Dobrovolska, A. (2017). Posibnyk yak zasib orhanizatsii y realizatsii interaktyvnoho navchannia maibutnikh likariv i provizoriv [Handbook as a means of organizing and implementing interactive training for future doctors and pharmacists]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 5(69), 251-271 [in Ukrainian].
- The European Higher Education Area (EHEA) – Bologna Agreement of Harmonisation of European University Degree Courses*. (2018). Retrived from <http://www.ehea.info/>
- The Sorbonne in the 20-th century*. (2020). Retrived from <https://www.sorbonne.fr/en/the-sorbonne/history-of-the-sorbonne/la-sorbonne-au-xxe-siecle-de-lancienne-universite-de-paris-aux-13-universites-parisiennes/>
- Ziazun, I. A. (2005). Filosofiia pedahohichnoi yakosti v systemi neperervnoi osvity [Philosophy of pedagogical quality in the system of continuing education]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 25, 13-18 [in Ukrainian].
- Voskoboinikova, H., Dovzhuk, N., Dovzhuk, V., & Konovalova, L. (2017). Implementation of relevant pharmaceutical practices in the master training in university education of the European Union and Ukraine to improve professional adaptation of future protectors. *Modern Science – Moderní věda*, 3, 77–82.

VICTORIA DOVDGUK

*INTEGRATION ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING AND FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MASTERS OF PHARMACY AT THE UNIVERSITY EDUCATION OF EUROPEAN UNION COUNTRIES AND UKRAINE*

*The scientific article on the basis of the theoretical analysis of European integration processes in the universities of the European Union identifies the integration aspects and their impact on the system of professional training of masters of pharmacy.*

*It is determined that high-quality professional training of future specialists in the pharmaceutical industry, the introduction of European experience in the context of European integration of free economic zones of Ukraine ensures their adaptation to implementation in the labor market, which is a necessary condition for successful professional activity.*

*It has been established that the formation of the European University Association (EUA) and the initiated partnership of educational and scientific cooperation and exchange of experience in the effective organization of educational processes are influential for European integration processes.*

*Experimental implementation of the developed scientific and methodological support - a portfolio of scientific and methodological complexes in accordance with integrated curricula of professional disciplines of master's training based on the model of integrated educational process of training future masters of pharmacy in universities of Central and Eastern Europe in the process of forming professional competence processes in medical and classical universities of Ukraine.*

*Comprehensive diagnostics of the level of professional competence of students, readiness to implement professional competencies at the end of the formative experiment is based on test results, qualimetric questionnaires, as well as the results of assessing the quality of individual case tasks as an indicator of quality professional characteristics in experimental groups of students. distance learning.*

*According to the results of the experimental study, the positive dynamics of students' academic achievements in the Free Economic Zone was established and the effectiveness of the model of integrated educational process of training future masters of pharmacy in universities of Central and Eastern Europe and in Ukraine in European integration was confirmed.*

**Key words:** *higher pharmaceutical education; European integration processes; professional training; professional competence; masters of pharmacy; portfolio of educational and methodical complexes*

Підписано до друку 29.10.2020 р. Формат 60×84/8.  
Гарнітура Cambria. Папір офсетний. Друк офсетний.  
Ум.-друк. арк. 19,07.  
Наклад 100 прим. Зам. № 1906

Віддруковано в ПНПУ імені В. Г. Короленка,  
вул. Остроградського 2, м. Полтава, 36 003  
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру  
серія ДК № 3817 від 01.07.2010 р.